
EĞİT-DER'in 2. OLAĞAN GENEL KURULU'NA ÖZETİ SUNULAN KONUŞMA

Sayın Konuklar,

Değerli Basın Mensupları,

İkinci Olağan Genel Kurulumuzun Saygıdeğer Delegeleri;

Başta parlamento ve partiler olmak üzere demokrasinin bütün kurumlarını ortadan kaldıran 12 Eylül askeri darbesi, işçi sınıfının sınıf ve kitle sendikacılığı temelinde yürüyen sendikal devinimleriyle, gençlik örgütleriyle birlikte Türkiye öğretmen hareketinin üzerine de hışımla yürüdü. Bu devinimin 70'li yıllardaki biricik kuruluşu olan TÖB-DER'i kapattı, yöneticilerini işkencelerden geçirdi, yıllar yılı zindanlarda tuttu, örgütçü ve örgütlü öğretmenlerden binlercesinin işine son verdi, meslekten ayrılmalarına, yaşamlarını yurt özlemiyle yanıp tutuşarak geçirmelerine neden oldu. TÖB-DER'in, öğretmenlerin dışından tırnağından arttırılan paralarla edinilen ve değeri trilyonlara varan mallarına el koydu. Sivil yargının bir kararıyla geçersiz kılınan bu baskıcı uygulamalarla, bir örgüt fobisi pompalanmış oldu köşe bucağa. Ülkemizdeki öteki bütün demokratik kurum ve kuruluşlarla birlikte Türkiye öğretmenlerinin örgütlü devinimi de enkaz yığınına dönüştürüldü. 6 yıllık bir kesintiden sonra onu yeniden devinime geçirmek için öğretmen önderleri abece ile işe başladılar. 8 yıl sonra da, bu enkazın üzerinde EĞİT-DER'in temelini attılar. (16 Şubat 1988)

Bugün kuruluşunun üzerinden 2,5 yıl geçmiş bulunan EĞİT-DER, bu kısacık sürede mesleki ve demokratik kamuoyunda ciddi bir saygınlık kazandı. Yalnız eğitim emekçileri arasında değil, kamu kesiminin sendikal haklardan yoksun diğer çalışanları arasında da bir umut ışığı olmayı başardı.

Aslında daha tam bir anlatımla tarihe onun için şöyle bir not düşülmesi gereklidir: Sendika başvurusu günlerinde ve onu izleyen aylarda yine o özgün işlevi bağlamında yapacak oldukları, “*sendikaya geçiş*” aşamasındaki talihsizlik nedeniyle kesintiye uğrasa da EĞİT-DER, özgürlükçü öğretmen örgütçülüğü tarihinde bir benzeri bulunmayan işlevini görkemli bir biçimde tamamlamıştır. Bundan sonraki olası yaşamında EĞİT-DER üzerine yapılacak bütün yorumlarda onun bu işlevi evresinde başardıklarını vurgulamaktan kaçınmak, ancak nesnel gerçekliğe dayanarak konuşup yazmak ilkesinden sapmakla olanaklıdır.

Bu noktaya hangi etkinliklerden geldiğimizin, neleri ne denli başarabildiğimizin ayrıntılı öyküsünü bir yana bırakarak salt savaşımın nabzının attığı kimi noktalara değinmekle yetineceğim.

Değerli Arkadaşlarım,

Dönem boyunca izlediğiniz gibi savaşımımız, biri sendikal, özlüksel haklar öteki demokratik eğitim, bir ötekisi de demokrasi ve insan hakları alanlarında ve bunların iç içe geçtiği süreçlerde sürüp gelmiş, ama asıl sendikal haklar temelinde yoğunlaşmıştır.

EĞİT-DER bu savaşımını, üyelerinin mesleki gereksinimi olan eğitim sorunlarının çözümünün, eğitim emekçilerinin sendikal haklarını tam olarak kullanmalarından geçtiği yolundaki görüşüne, dolayısıyla Tüzüğünün amaç maddesine dayandırmıştır.

Daha baştan, mirasını sahiplendiği kendinden önceki kuruluşlarımızdan farklı bir biçimde, kendisini “*sendikaya geçiş örgütü*” olarak tanımlamış

ve bu tanıma denk düşen etkinlikler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu amaçla her fırsatı değerlendirmeye çalışmıştır. Örneğin, her keresinde, "hamasi" söylevlerle yıllardır sürdürülegelen resmi "öğretmenler Günü"nü, yurt çapında, "sendikal haklar için savaşım günü"ne dönüştürmüştür.

Sevgili Arkadaşlarım,

Örgütümüzde yaşadığımız bunalımın düğümlendiği yer olan sendika anlaşmazlığı nereden, nasıl ve neden çıktı?

EĞİT-DER, temel işlevi olan sendikal haklar savaşımı boyunca bir dizi etkinliklerde bulundu. *Sendikal Haklar Kurultayı*, bu etkinliklerin doruktaki bir örneğidir. Her biri birer işyeri olan okullardan, siyasal çevrelerden, işçi sendikaları, demokratik kitle örgütleri ve meslek odalarından binlerce kişinin desteğini alan *sendika girişimi imza kampanyası*, öteki işkollarındaki memur kuruluşlarıyla birlikte oluşturulan *dayanışma organizasyonu*, örgüt içi bölge ve merkez toplantıları, *sendikal haklar için öğretmenler günü* programları, öteki etkinliklerden kimileridir.

Sendikal haklar savaşımında yoğunlaşan çalışmaları belli bir kıvama geldiğinde EĞİT-DER, şubelerine 15 Şubat 1990 günlü bir genelge göndermiştir. Bu genelge, artık ufukta görünen bir sendika girişiminin düzenleyicisi ve habercisidir. Genelgede öngörülmesi üzerine EĞİT-DER şubeleri okullara ulaşarak sendika üyesi olmak isteyen öğretmenleri saptamış, bunlar arasından kuruculuk belgesini hazırlamış olanlardan oluşan *Sendikal Haklar Komisyonları* oluşturmuşlardır. Sendikal Haklar Komisyonları, sendikanın şubelerine ön hazırlık işlevindeki EĞİT-DER şube organlarıdır. Yine genelgede belirtildiği gibi Ankara'da bir "*Sendikal Haklar Fonu*" kurulmuştur. Şubeler, genelgede istendiği üzere bu fon için özellikle okullarda, bağış kampanyası açmışlardır. Bağışlar, kurulması beklenen sendikanın desteklenmesinde kullanılacaktır.

Bu genelgenin üzerinden üç aylık bir süre geçtiğinde, genelgede öngörülen işleri tamamlayan ya da tamamlamak üzere bulunan şubelerimizde artık bir sendika başvurusu beklenmeye başlanmıştır.

Sendika Ankara'da, Ankara Şubemizce saptanan kurucular tarafından kurulacaktır ve buna da yönetimden hiç kimsenin itirazı olmamıştır. Kuruluş çalışmaları başladığında tamamı 29 kişiden oluşan kuruculardan 6'sı "Sendika Genel Merkezi kurucuları için seçim yaptıracağı kuşkusuyla" Ankara Şubesi'ni protesto etmişler, kalan 23 sendika kurucusundan ayrılmışlardır. 23 kurucu kendilerini bir kaç kez birlikte olmaya çağırırsa da katılmamışlardır.

İşte bu noktada 9 kişilik Yönetim Kurulumuzdan 5'i 6 kurucuyu haklı bularak 23 kurucuya karşı çıkmış, 4'ü ise, protestocu kurucuların 23 kurucuya katılmaları ve onlarla birlikte sendika başvurusunda bulunmaları gerektiğini savunmuşlardır.

Daha sonra bu soruna bir çözüm getirmek dileğiyle yönetimden randevu isteyen ve bu istekleri yönetimdeki çoğunluğun itirazı nedeniyle üç kez reddedilen 23 sendika kurucusu 28 Mayıs 1990 günü Ankara Valiliği'ne başvurarak EĞİTİM-İŞ Sendikasını kurmuşlardır.

Bu sendikaya karşı çıkan arkadaşlarımız tabanda hazırlık çalışmalarının yeterince yapılmadığı, çok daha uzun erimli çalışmalarla bütün öğretmenlere ulaşılması gerektiği gerekçesiyle başvuruyu erken bulmuşlardır. Ayrıca sendikanın kimler tarafından nerede, nasıl kurulacağını tabanın belirleyeceğini öne sürmüşlerdir.

Oysa 13 Ocak 1990 günü Ankara'da yapılan 3. Şube Başkanları Toplantısı'ndaki eğilim yoklamasında şubelerimiz çoğunlukla artık sendika başvurusu aşamasına gelinmiştir demiştir.

Değerli Arkadaşlarım,

28 Mayıs'taki sendika başvurusunu desteklemek, gördüğünüz gibi EĞİT-DER Yönetiminin karar ve iradesinin bir gereği idi.

Oysa buna karşın Genel Başkan, 24 Mayıs 1990 günü, sendika başvurusunu ve kurucularını desteklediği için görevinden alındı. Böylelikle, eğitim emekçilerinin örgütlü savaşımlarına geleneğinde belki benzeri olmayan bir olay yaşanmış oldu.

Bu olay, kendi işkollarında sendikal haklar savaşımı veren öteki örgütleri, eğitim işkolunda başvuru aşamasına getirilen sendikayı desteklemeye yönelik hazırlıklarından caydırmıştır. Bunun yanısıra EĞİT-DER dönem başkanlığından alınmış, %25'lik zamlar nedeniyle de daha bir olgunlaşan ortamdan gereğince yararlanılamamıştır. Çünkü; "Sendika başvurusu, EĞİT-DER'in bunca çabasına ve aldığı bunca mesafeye karşın eğitim işkolunda bile örgütsel birliği zedeleyebiliyor" biçiminde bir izlenim uyanmış, başvuru aşamasına yaklaşılacak işkollarındaki kuruluşlar bile tepkilerin yönünü %25'lik zamlardan sendika başvurusuna doğru kaydırma olanağını bulamamışlardır. Çok acıdır ki biricik örgütümüz EĞİT-DER, Temmuz eylemleri boyunca da, geriye doğru savrulduğu yerde kalmıştır.

Sevgili Arkadaşlarım;

Görüldüğü gibi 28 Mayıs 1990'da tüzel kişilik kazanan ve halen yurt çapında örgütlenme çalışmalarını sürdüren EĞİTİM-İŞ Sendikası, EĞİT-DER'in sendikal haklar savaşımının sağladığı ortamda ve onun örgütleyiciliğinde doğmuştur.

Şimdi sorun şurada düğümlenmiş bulunmaktadır.

Genel Merkez'de biri EĞİTİM-İŞ'i, öteki de EĞİT-SEN'i onaylamayan ilginç iki ayrı çoğunluk oluşmuştur. Elimizde bu ikilemi belgeleyen iki ayrı metin vardır ve her iki belgenin altında 9 kişilik yönetimden 5 imza

bulunmaktadır. Bu iki belgeden EĞİTİM-İŞ'le ilgili olanı 9 Haziran 1990 günlü, şubelere gönderilen mektuptur. EĞİT-SEN'le ilgili olanı ise, 24 Ağustos 1990 günlü basın açıklamasıdır. Yönetimden biri, önce EĞİTİM-İŞ'i onaylamayan mektubu imzalamışken, daha sonra bu mektubu birlikte imzaladıkları EĞİT-SEN'ci arkadaşlarına karşı EĞİTİM-İŞ'i onaylayan basın açıklamasını imzalamıştır.

EĞİT-DER kendisini daha baştan, temel işlevi sendikal haklar savaşımı olan bir örgüt olarak tanıttığı için, her zaman, asıl bu işlevini ne ölçüde yerine getirmiş olduğuna bakılmalıdır.

Yaklaşık üç ay öncesine değin EĞİT-DER bu açıdan herkesin takdirini üzerinde toplamayı başarmıştır. Bunun en çarpıcı örneği fahri üyelerini asli üyelerinin 5 katına yükseltmiş olması ve kamunun öteki işkollarında da sendika girişim aşamasına gelinmesine öncülük yapmasıdır.

EĞİT-DER, sendika başvurusundan başlayarak sendikal haklar savaşımında, sendika için *girişim ortamı hazırlama* evresinden *destekleme evresine* geçecekti. Ama geçemedi, en temel işlevini bu ikinci ve son evresinde yönetimin gündeme gelen yeni biçimiyle sürdüremez duruma düşürüldü. Daha da beteri, eğitim işkolunda kurulan ve kurulmak istenen sendikaların EĞİT-DER olmasaydı da var olacakları izlenimi pompalanmaya, öylelikle EĞİT-DER unutturulmaya çalışıldı. Bu zorlama, özellikle EĞİTİM-İŞ'ten yana olanların önde gelenlerince yapıldı.

Değerli Arkadaşlarım,

Bütün bu tartışmalar, polemikler boyunca sizin de gözünüzden kaçımadığımı sandığımı birkaç yanlışa daha değinmek istiyorum:

EĞİT-DER'de hepimiz ötedenberi sendikal haklarla birlikte siyasal haklar savaşımı da verip geliyoruz. Tüm devlet memurlarının siyasal partilere üyelik hakkı bir insan hakkıdır diyoruz. Bu hakkın kazanılması yol-

unda da yoğun bir savaşım gerektiğini söylüyoruz. Bunun yanısıra EĞİT-DER'de ve bütün demokratik-toplumsal kuruluşlarda farklı siyasal görüşten insanların olabileceğini de vurguluyoruz. Ayrıca siyasal iktidarların siyasal haklar için savaşıma sendikal haklar için savaşımdan daha az tahammüllü olduklarını biliyoruz.

Öyleyse birbirimizi siyasal görüşlerimizden dolayı suçlamakla hem kendi kendimizle çelişmiş ve hem de memurların, öğretmenlerin siyasal hak ve özgürlüklerine tahammülü olmayan siyasal iktidarların ekmeğine yağ sürmüş olmuyor muyuz? Sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde siyasal kimliklerimizi gizleme gereği duymadan, ama örgütsel bağımsızlığa gölge düşürmeden, en aykırı siyasal görüşlü arkadaşlarımızı bile incitmeden çalışmayı hâlâ başaramayacak mıyız?

Değerli Arkadaşlarım,

Bir noktaya daha değinmek istiyorum. O da EĞİT-DER'in EĞİTİM-İŞ'e oranla Türkiye öğretmen hareketindeki yeri ile ilgilidir. EĞİTİM-İŞ'in kurulmasıyla birlikte Türkiye öğretmen hareketi, bir sendikal devinin düzeyine ilk adımını atmıştır. Ve bunu TÖS örneğinde olduğunun tersine esas olarak kendi iç dinamikleriyle başarmıştır.

Bundan böyle önümüzdeki görev Türkiye öğretmen hareketini tamamen sendikal harekete dönüştürmektir.

Artık sendikamız varken ondan daha geride bir örgütlenme biçimi olan dernek, Türkiye öğretmen hareketini birinci planda temsil edemez. Onun içindir ki EĞİT-DER'in yeri örgüt hiyerarşisinde EĞİTİM-İŞ'ten sonra gelecektir, gelmelidir.

Bir şey daha:

Eğitim ve öğretmen sorunlarını ilerde EĞİT-DER'le EĞİTİM-İŞ arasında üleştirmek isteyenler herhalde yanılıyorlar. Çünkü eğitim sorunlarının

çözümü yolunda savaşımlar vermek de sendikanın temel işlevlerindedir. Ama açıktır ki bu, sendikaya geçişten sonraki olası yaşamında EĞİT-DER eğitim sorunlarıyla ilgilenemez anlamında değildir.

Değerli Arkadaşlarım,

Şube yönetimleriyle sendikal haklar komisyonlarının, asli üyelerle fahri üyelerin karşı karşıya gelmeleri sonucunu doğuracak tutum ve davranışlara karşı son derece dikkatli olmalıyız. Ne yazık ki böylesi çıkışların etkisiyle kimi şubelerimizde bu gibi rahatsızlıklar yaşanmaktadır. Şunu açıklıkla dile getirmeliyim ki, EĞİT-DER'in çalışan öğretmenlerin sendikal hak ve özgürlükleri için savaşımlar temelinde bulunmuş olması, herkesten önce asli üyelerimizin böyle bir EĞİT-DER için her mihneti göze alarak bu işe sarılmış olmaları sayesinde. Şimdi EĞİTİM-İŞ'e geçiş sürecinde bulunan fahri üyelerimizin de bunu böyle anlamalarını önleme olanağını hiç kimse bulamamalıdır. Şunu herkes bilmelidir ki EĞİT-DER; şubeleri, sendikal haklar komisyonları, asli ve fahri üyeleriyle bir bütün olarak var olagelmıştır. Bu bütünlüğü gölgeleyebileceklere ve önümüzdeki sendikal devinimi "reddi miras" anlayışıyla yönetmek isteyebileceklere geçit vermeyeceğinize olan inancımınla saygılar sunuyorum.

Ankara, 31 Ağustos 1990